

INFORMATIZACE SPOLEČNOSTI

Podstata informatizace

105/ Jádrem informační techniky dnes tvoří technika výpočetní, telekomunikační a reprografická, někdy se hovoří také o tzv. *kancelářské technice (byrotechnice)*.

Proces pronikání informační techniky a technologie do společnosti označujeme jako *informatizaci společnosti*. Společnost se podle mnoha teoretiků mění ze společnosti průmyslové na *společnost informační*. (...) Informatizace společnosti zasahuje do jejího uspořádání a fungování. (...) Proces informatizace, vyvolaný ambivalentními technickými prostředky, může mít pro další vývoj člověka a společnosti jak kladné, tak i záporné účinky.

Informatizace a poznání

106/ Informatizace společnosti velmi výrazně zvětšuje objem *potenciálních informací*... a k přeměně těchto potenciálních informací ve *znalosti* či poznatky je třeba mít motivaci a vůli poznávat. A to je záležitost nikoli technická či technologická, ale psychická a sociální.

Na druhé straně může rostoucí množství relativně snadno přístupných potenciálních informací vést k falešné představě, že se lze na tyto stále bohatší vnější paměti (relativně) spolehnout. A to může zase způsobit zanedbávání kultivace procesů vlastního myšlení, z hlediska psychofyzikálního k nedostatečnému tréninku mozku, v krajních případech k duševní lenosti.

Schopnost člověka absorbovat nové informace a měnit je v poznatky zřejmě taky roste, ale pravděpodobně zdaleka ne tak rychle a v takové míře, v jaké se zvětšuje jejich dostupnost (např. masmédií).

107/ Škodlivě může působit nejenom *informační deprivace* (nedostatek či absence smyslových a kognitivních podnětů), ale i nadbytek informací (*informační stres*).

Vliv informatizace na výrobu

107/ V důsledku informatizace se mění organizace a řízení práce. *Informatizace výroby* umožňuje vyrábět většinu spotřebního zboží už nikoli ve velkých sériích, ale na míru podle poptávky (zvýšování rozmanitosti zboží na trhu).

Mění se taky povaha práce a tím i požadavky na kvalifikaci výrobce. Mezi dělníka, výrobce a vlastní pracovní předmět vstupuje v automatizovaných a robotizovaných výrobních procesech informační technika a technologie. Z výrobních procesů se ale začíná vytrácet to, co se nazývá *bezprostřední předmětností práce* (problém odcizení), která byla a je typická pro uměleckou a řemeslnou výrobu.

108/ Od výrobců se požaduje schopnost ovládat a kontrolovat výrobní proces pomocí informační techniky a technologie. Taková výroba na jedné straně zlevňuje výrobky, na druhé straně však vyřazuje dělníky z práce.

Tyto změny ve výrobě v důsledku její informatizace působí na změny psychiky člověka i v oblasti sociální a demografické:

1. Rychle rostoucí produktivita práce vyřazuje dosavadní bezprostřední výrobce z práce (problémy s nezaměstnaností);

2. Všeobecně klesá zručnost výrobců, často pěstovaná po staletí a předávána z generace na generaci. Tím, že se výrobce vzdaluje od pracovního předmětu a ve velkých provozech při značné dělbě práce často ani nevidí finální výrobek, nezřídka ztrácí smysl své činnosti a smysl pro celkové estetické ztvárnění výrobku;

3. Informatizace (a to nejen výroby) výrazně mění stratifikaci společnosti, její rozvrstvení. Př.: Zatímco v r. 1860 bylo asi 50 % Američanů zaměstnáno v zemědělství, dnes pracují v tomto sektoru přibližně jen asi 3 % obyvatelstva USA (podobná situace je i v jiných, tzv. vyspělých zemích). To má závažné důsledky i v politické sféře, ve složení a aktivitě politických stran, odborů, hnutí apod.

Vliv informatizace na rozdíly a vztahy mezi lidmi

109/ Tzv. „počítačová elita“ – programátoři, informatici – dnes tvoří relativně nevelkou skupinu. Ostatní uživatelé, kteří zvládají obsluhu výpočetní techniky, tvoří skupinu, která se dnes stále rychleji rozrůstá (a to hlavně díky vzniku a rozvoji osobních počítačů v 80. letech 20. století, ale i díky prosazování zásady „users friendly“ – „přívětivý k uživatelům“).

Jako nepravděpodobná se pořád víc jeví realizace vizí, které hlásají, že v důsledku informatizace společnosti zmizí podstatné rozdíly mezi lidmi, a to např. ve vzdělanosti. Informatizace společnosti pouze zvyšuje možnosti vzdělanosti, konkrétní využití těchto možností však závisí na motivaci, vůli a schopnosti učit se a poznávat a na schopnosti legislativních a výkonných orgánů jednotlivých států (podpora vzdělání).

Výrazné, i když možná jen dočasné, se jeví nebezpečí ve vlivu informatizace na oslabování přímé sociální komunikace s jejími nezastupitelnými přednostmi. Rozšiřující se možnosti nepřímé komunikace přinášejí nebezpečí povrchních styků (lidé stále častěji spolu komunikují, aniž by se poznali v přímém styku). Dochází tak k jisté společenské izolaci části jednotlivců, k podpoře samotářství, anonymity apod.

109-110/ Avšak obdobně bylo kdysi možno hovořit o izolaci náruživých čtenářů knih, o izolaci častých posluchačů rozhlasu a o zjevném oslabení pospolitého života v důsledku hromadného zavádění televize.

110/ V technicky nejvyspělejších zemích jsme dnes svědky statisticky doloženého zeslabování televizního diváctví a tím i vlivu televize (otázkou je, jestli to není kvůli zesilování vlivu Internetu). Pomine obdobně i vlna počítačová? Vynaloží lidé v zájmu zachování své lidské podstaty – která mimo jiné spočívá i v bytostné potřebě přímé komunikace – úsilí, aby se k této své podstatě vrátili?

Pokud ne, tak je zřejmé, že extrémní formy (až psychopatologické) izolovanosti jedinců se syndromy závislosti můžou společnosti způsobit značné těžkosti.